

Eduskunnan lakivaliokunnalle
AI FI 95/2025
28.11.2025

Amnesty International Suomen osasto
Hietaniemenkatu 7 A
00100 Helsinki
P: 09 8562 0600
E: amnesty@amnesty.fi
W: amnesty.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden suojelemisesta rajat ylittäviltä häirintäkanteilta (HE 170/2025 vp)

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa laaja-alaisesti ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Tiivistelmä

Amnesty katsoo, että SLAPP-direktiivin kansallinen täytäntöönpano siten, että kansallisella tasolla tehdään vain välttämättömät lainsäädäntömuutokset, ei takaa julkista osallistumista harjoittaville riittävää suojaa häirintäkanteilta. Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä tai sen jatkotoimena kansallisessa lainsäädännössä tulisi huomioida myös rikosoikeudelliset kanteet ja kanteet, joilla ei ole rajat ylittäviä vaikutuksia. Hallituksen esityksessä ehdotetaan seuraamukseksi häirintäkannemaksua, jonka maksimimäärä on 50 000 euroa. Amnesty katsoo, että seuraamuksen tulisi olla suhteessa kantajan resursseihin ja esityksen käsittelyssä tulisi tarkastella, onko seuraamuksella riittävä

varoittava vaikutus niissäkin tapauksissa, joissa väärinkäyttöön perustuvan oikeudenkäynnin vireille pannut kantaja on esimerkiksi monikansallinen yhtiö. Lisäksi Amnesty katsoo, että häirintäkanteiden uhreille tulisi taata mahdollisuus vahingonkorvaukseen, joka tulee ymmärtää täysimääräisenä korvauksena vahingoista, mukaan lukien aineelliset ja aineettomat vahingot.

Esitykseen tehdyt muutokset

Amnesty International Suomen osasto antoi heinäkuussa lausunnon oikeusministeriölle SLAPP-direktiivin toimeenpanoa valmistelevan työryhmän mietinnöstä. Nyt käsillä olevaan hallituksen esitykseen on tehty lausuntokierroksen perusteella joitakin muutoksia, jotka vievät esitystä oikeaan suuntaan. Esimerkiksi direktiivin 15 artiklan edellyttämän seuraamuksen, häirintäkannemaksun, ylärajaa on nostettu 10 000 eurosta 50 000 euroon.

Direktiivissä todetaan, että jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön säännöksiä, jotka ovat suotuisampia julkiseen keskusteluun osallistuville henkilöille. Direktiivin kansallisen täytäntöönpanon tavoitteena on kuitenkin tehdä vain direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutokset, minkä vuoksi lain soveltamisala on hyvin kapea eikä se sisällä esimerkiksi mahdollisuutta vahingonkorvauksiin häirintäkanteen uhrille. Näitä seikkoja tulisi lain jatkovalmistelussa vielä harkita.

Soveltamisala

Direktiivin minimitason implementointi ei millään tavalla tehosta ihmisoikeuspuolustajien, toimittajien ja muiden julkista osallistumista harjoittavien henkilöiden tai tahojen suojaa häirintäkanteilta, joilla ei ole rajat ylittäviä vaikutuksia tai jotka ovat rikosasioita (esimerkiksi kunnianloukkaus).

Julkiseen keskusteluun osallistuvia ei tällä hetkellä suojata tehokkaasti kansallisella tasolla – Suomessa ei esimerkiksi tosiasiaa ole maalittamista tehokkaasti estävää sääntelyä. Esityksessä kansallisen tason SLAPP-kanteita ei pidetä ”kovin suurena ongelmana”, vaikka SLAPP-kanteiksi katsottavia kanteita on viime vuosina pantu vireille myös Suomessa. Vaikka toimittajien, tutkijoiden ja muiden julkiseen keskusteluun osallistuvien hiljentämiseen on tähän mennessä pyritty useammin muilla keinoilla, kuten sosiaalisessa mediassa tapahtuvalla häirinnällä, myös häirintäkanteet voivat yleistyä, etenkin jos niiden estämiseksi ei tehdä mitään.

Amnesty katsoo, että myös kansallisella tasolla tulisi olla riittävä suoja häirintäkanteita vastaan. Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä tai sen jatkotoimenä kansallisessa lainsäädännössä tulisi huomioida myös rikosoikeudelliset kanteet ja kanteet, joilla ei ole rajat ylittäviä vaikutuksia. Keskeistä on varmistaa tehokkaat menettelytakeet häirintäkanteiden estämiseksi myös kansallisissa tapauksissa.

Pelkän direktiivin minimitason implementoinnilla ei voida saavuttaa tavoitetta suojella julkiseen keskusteluun osallistuvia henkilöitä ilmeisen perusteettomilta vaatimuksilta ja väärinkäyttöön perustuvilta oikeudenkäynneiltä kuin osittain. Komission suosituksessa (C(2022) 2428) kehoitetaan

jäsenvaltioita sisällyttämään lainsäädäntöönsä direktiiviä vastaavia takeita myös kansallisella tasolla, koska ”tämä tarjoaisi johdonmukaisen ja tehokkaan suojan tällaisia kanteita vastaan ja auttaisi estämään ilmiön juurtumisen unioniin”.

Suomen lainsäädäntöön vaikuttaa myös Euroopan neuvoston poliittinen ja velvoittava normatiivinen työ. Euroopan neuvoston ministerineuvoston suosituksessa (CM/Rec(2024)2) kehoitetaan jäsenmaita luomaan kattava lainsäädäntö suojaamaan julkista osallistumista ja varmistamaan, että lainsäädännöllä ja muilla keinoilla pystytään estämään julkiseen osallistumiseen kohdistuva oikeudellinen häirintä.

Häirintäkannemaksu

Direktiivin mukaan seuraamusten tavoitteena olisi saada mahdolliset kantajat luopumaan panemasta vireille julkiseen keskusteluun osallistumista vastustavia väärinkäyttöön perustuvia oikeudenkäyntejä. Hallituksen esityksessä ehdotettu seuraamus, häirintäkannemaksu, olisi enimmäismäärältään 50 000 euroa. Häirintäkannemaksun ylärajaa on lausuntopalautteen perusteella lainvalmistelussa nostettu.

Yksi SLAPP-kanteiden tärkeä indikaattori on, että kantaja pyrkii käyttämään hyväkseen vallan epätasapainoa, joka usein perustuu taloudelliselle vallalle. Lain jatkovalmistelussa tulisi tarkastella, onko seuraamuksella riittävä varoittava vaikutus niissäkin tapauksissa, joissa väärinkäyttöön perustuvan oikeudenkäynnin vireille panneella kantajalla on käytössään huomattavat taloudelliset resurssit, esimerkiksi kun kantajana on monikansallinen yhtiö, joka pyrkii hiljentämään ihmisoikeuspuolustajia, toimittajia tai muita julkiseen keskusteluun osallistuvia toimijoita. Esimerkiksi Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksessa (CM/Rec(2024)2) todetaan, että SLAPP-kanteiden estämiseksi seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia, ja jotta niillä olisi häirintäkanteita estävä vaikutus, niiden tulee olla suhteessa kantajan resursseihin.

Vahingonkorvaukset

Vahingonkorvaukset yhtenä mahdollisena seuraamuksena eivät sisälly lakiesitykseen. Esityksessä katsotaan, että vahingonkorvausten osalta ongelmaksi muodostuisi se, mikä ymmärrettäisiin vahingoksi ja päätellään, että ”ehkäistävä vahinko näyttäisi olevan ennen muuta haitallinen vaikutus julkiseen keskusteluun osallistumiselle yleisesti” ja että ”vahinko kohdistuisi pikemminkin yleiseen kuin yksityiseen etuun, minkä vuoksi kantajan vastaajalle maksettavaksi määrättävä vahingonkorvaus vaikuttaa ongelmalliselta”.

Häirintäkanteilla voi kuitenkin olla todellisia ja konkreettisia vaikutuksia julkiseen keskusteluun osallistuville luonnollisille henkilöille, kuten toimittajille tai ihmisoikeuspuolustajille, tai oikeushenkilöille, kuten järjestöille. Häirintäkanteen nimenomaisena tarkoituksena voi olla aiheuttaa uhrille sellaista vahinkoa, joka vaikeuttaa osallistumista julkiseen keskusteluun. Lakiesitys ei lainkaan huomioi SLAPP-kanteen uhrille oikeusprosessista tai jo sen käynnistämisestä koituvia taloudellisia, fyysisiä ja psyykkisiä haittoja tai esimerkiksi järjestölle mahdollisesti koituvaa mainehaittaa, joka voi vaikuttaa tulojen vähenemiseen.

Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksessa (CM/Rec(2024)2) todetaan, että jäsenvaltioiden tulisi mahdollistaa SLAPP-kanteiden uhreille täysimääräinen korvaus häirintäkanteen aiheuttamista vahingoista, niin rahallisista kuin ei-rahallisistakin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi tulojen menetys ja henkinen kärsimys. Eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen muodostaman SLAPP-kanteita vastaan toimivan CASE-koalition suosituksen mukaan seuraamusten määrääminen ja vahingonkorvaukset tulisi pitää erillään, koska näillä toimilla on eri tavoitteet: vahingonkorvausten tarkoituksena on korvata täysimääräisesti häirintäkanteen aiheuttama vahinko, kun seuraamusten tarkoituksena on estää häirintäkanteiden käyttö jatkossa.

Amnesty katsoo, että häirintäkanteiden uhreille tulisi taata mahdollisuus vahingonkorvaukseen, joka tulee ymmärtää täysimääräisenä korvauksena vahingoista, mukaan lukien aineelliset ja aineettomat vahingot. Tässä yhteydessä tulee myös selventää, että vahingonkorvausvaatimus on voimassa ilman erillisen muodollisen vaatimuksen teon tarvetta.

Kunnioittavasti

Niina Laajapuro
Ihmisoikeustyön johtaja

Lisätietoja antaa:
Anu Tuukkanen
anu.tuukkanen@amnesty.fi
Asiantuntija, ihmisoikeuspuolustajat ja kansalaisyhteiskunta